

Helyzet van

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 11. szám, 2020. március 13.

Tamás Pál rövid, gondolatébresztő írása problematikus, nem annyira, amit és ahogyan ír, inkább a rejtett buktatók miatt (*A tardi helyzet. Második felvonás*, *ÉS*, 2020/10., márc. 6.). Egyetértek a szerzővel, nagyon kevés az empatikus és a tudományos alapokra helyezett kutatói megnyilvánulás, a nem roma-roma kérdésekkel kapcsolatos őszinte, nyilvánosan folytatott, demagógiamentes vita. Tény, hogy a romaszociográfia, még a romológia is egy szűk értelmiségi kör sajátjaként él és virul, ismertsége és hatása elenyésző, ha egyáltalán létezik. A „középrétegek” és a „roma világ” – nem egy szerencsés megfogalmazás – közé idegenkedés, vádaskodás fészkelte be magát. Helyesebben azt kellene írni, hogy közéjük is. Egyébként hol található a roma értelmiség és elit ebben a modellben? Nekik milyen szerep jut? Őket nem kellene megkérdezni, bevonni? A „se veled-se nélküled” együttlét jól látszik a lakodalmas rock és a cigányzene (jaj, a Dikh Tv) népszerűségében, amely egyenes arányban növekedett, növekszik, a nem roma-roma távolságtartással.

Tamás Pál példaként hozza fel népi íróinkat és a két világháború közti népi mozgalmat. A falukutatás, Szabó Zoltán híres szavaival „arccal a falu felé”, a szegénység megismerése, megismertetése a mozgalom harcosainak fő célkitűzése volt. Azon túl, hogy ez a mozgalom nem volt egységes, ahogyan a felemelendő parasztság sem, elképzelésük egyfajta – egyeseknél latens, másoknál inkább manifeszt – túlfűtött faji elmélettel vegyült. A szegényparasztság megmentése a teljes elsoványodástól párosult azzal a romantikus naivitással, hogy a nemzet megújulásának a kulcsát csak ebben a társadalmi rétegben látták. A Tamás által említett szociográfusok nem foglalkoztak az értelmiséggel, az iparos-kereskedőréteggel, a zsidóság és az ipari munkásság számukra tabu volt, vagy negatív társadalmi csoportként jelent meg írásaikban. Sőt: a népi írókat nem érdekelték a magyarországi kisebbségek, a cigány népréteg pedig nem létezett számukra. Így a tényfeltáró altruisztikus mozgalom nem éppen jó ómen és modell a magyarországi cigányság felé fordulás elindítására. Tamás egy szellemi honvédelmet vizionál, idézve Szabó Zoltán méltán elhíresült jelszavát. A probléma ezzel annyi, hogy ezt a formulát a jelenlegi többségi eszme használja egy más értelmű idea szolgálatában. Az eredeti szellemi honvédelem valami teljesen mást jelentett a két világháború közötti Magyarországon, amit a mai magyar valóság(ok)ra, főleg a nem roma-roma együtt nem élésre nem lehet alkalmazni. Tamás írása végén két hibával tetézi mondandóját, „Tard egyébként Mezőkövesd közelében van, hímzése a matyóhoz hasonlít.” Nem hasonlíthat, mert Szentistvánnal és Mezőkövesddel egyetemben Tard a három matyó település egyike. A másik: „A 4. műút ott megy el a közvetlen közelben”. Tard közelében nincs semmiféle 4-es út, csak a 3-as, kissé távolabb pedig az M3-as megy el!